

Geçmişten Geleceğe

Ecazacı M. Faruk ONGER

Uzun bir süreden beri çeşitli nedenler ile çıkarılamayan Dergimizin, geç de olsa, nihayet çıkarılmağa başlanmasını sevinçle karşıladım. Meslek açısından son ayların en aktüel konusu hiç kuşkusuz Eczane kâr hadlerinin hiç bir haklı sebep ortada yokken, bilâkis bütün ekonomik ve sosyal faktörler bu kâr haddinin yükseltilmesini zorunlu kılarken, tepeden inme mantık dışı bir bakanlık tasarrufu ve bir Sağlık Bakanı mucibi ile (brüt olarak satış üzerinden % 20 den % 16.6) ya düşürülmüş olmasıdır. Biz burada bu konuyu tartışacak veya yüzde yüz haklı olan sayın Eczane sahibi meslekdaşlarımızın savunmasını yapacak değiliz. Bizim asıl üzerinde duracağımız konu, gerek yurdumuzda ve gerekse bütün dünyada hiç bir meslek ve sanat mensubuna uygulanmayan bir işlemin, maalesef yarım yüz yıldan beri, münhasıran Türk Ecazacısına uygulanması ve ona reva görülmüş olmasıdır. Çok haksız ve insafsız olarak halen de uygulanmakta olan bu işlem ise, hepinizin bildiği gibi, müstahzar ilâçlarda Eczacıya meslek hakkının tanınmamış olmasıdır. Eczacı şayet majistral bir reçete hazırlar ise, mesleğini icra etmiş sayılmakta, kendisine layık bulunmasa dı Majistral tarife gereği olarak az, çok bir meslek hakkı tanınmakta ve verilmektedir. Ama Eczacı spesial bir reçeteyi hazırlar ise, bu takdirde kendisine hiç bir meslek hakkı tanınmamakta ve verilmemektedir.

Bin Dokuz yüz kırklarda, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığında, Eczacılık ve Tıbbi Müstahzar işleri, Daire Müdürlüğü Kadrosu ile yöneltilirdi. Laboratuar miktarı ve üretilen yerli müstahzarlar pek azdı. Fabrikanın ise henüz ismi duyulma-

muştı. Bütün spesial ilâçlar dışarıdan ithal edilirdi. İthal işlemleri ilgili firmalar ile Bakanlık arasında doğrudan doğruya yürütülürdü. Yerli tıbbi Müstahzarların durumu ise biraz ayrı idi. Bunların ruhsatname talep işlemlerinin sonunda iş fiat almaya gelince, âmili o zamanların tek meslek kuruluşu olan (TÜRKİYE ECZACILARI CEMİYETİ) ne baş vurarak matbu fiat beyannamelerini alır, bunları doldurarak, yine cemiyete verirdi. Yönetim kurulunca incelenip onaylanan bu beyannameler tekrar âmiline iade edilir, âmili de bunları Bakanlığa gönderirdi. Her ne hikmetse o zamanlar, Cemiyetin onayladığı bu Beyannameleri Bakanlık derhal tasdik ederek ilgiliye yollardı. Bu sistemde bir müstahzar ünitesine ait, ham maddeler ile, tampon maddeler ve ambalaj malzemesi, fireleri ile birlikte ayrı, ayrı yazılıp fiatlandırır, tutarına (% 30) oranında Laboratuar masrafları eklenir, bu yeküne (% 25) Laboratuarcı kârı, tutarına (% 10) Depocu kârı ve nihayet hepsinin tutarı üzerine de (% 25) Eczane kârı ilâvesi sureti ile müstahzar ilâcın perakende satış fiatı tesbit edilmiş olurdu. Bu fiat (İstanbulu mahsus) du. İstanbul dışındaki Eczaneler her ünite ilâca perakende fiatı (100) kuruşa kadar ise (5) kuruş, ondan fazlasına (1) kuruş nakliye ve ambalaj masrafı ilâve ederek satış yaparlardı. Bu basit tekevvün sistemi, biraz geliştirilmek sureti ile snai maliyet sisteminin uygulanmasına başlanan yıllara kadar sürüp gelmiştir. Dikkat edilirse bu sistemde bile, Laboratuar masrafları dikkat nazara alındığı halde, Eczane masrafları alınmamış, Eczanenin brüt (% 25) kârı içinde mütalâa edilmiştir. Eczacının mes-

lek hakkı olarak da bir şey düşünülmemiştir. Acaba gerçekten düşünülmemiş mi idi?

Otuz beş yıl kadar önce, daha ilk müstahzarlarımızın ruhsatnameleri için yaptığım baş vurmada bu çarpık durumu yadırgamış ve o zamanlar Cemiyet Başkanı bulunan merhum Eczacı HÜSEYİN HÜSNÜ ARSAN dan bunun sebebini sormuştum. O devirde mesleğimizin liderlerinin en önde gelen rahmetli Hüseyin Hüsnü Arsan'dı. Cemiyet Başkanı, Ettiibba Odasında Eczacıların temsilcisi, Kodeks komisyonu üyesi, Ticaret Odası Yönetim Kurulu Azası ve daha bir çok görevi omuzlamış, mesleğine bağlı ve seven, meslektaşını koruyan, çok çalışkan, dürüst, vatanperver büyük bir insandı rahmetli. Bu sorum üzerine, uygulamaya dair bir Bakanlık tebliği çıkar. Bu tebliğ de, yerli tıbbi müstahzarların fiat tesbitinin nasıl yapılacağı da belirtilmiştir. Hüsnü bey bakar ki, burada Eczacının meslek hakkı diye bir şey düşünülmemiş ve tebliğe konulmamıştır. Bunun üzerine hemen zamanın Sağlık Bakanı merhum Dr. REFİK SAYDAM'a gider ve durumu arz eder. Refik Saydam Hüsnü Arsanı dinledikten sonra der ki (şimdi Eczacılarımız Eczanelerinde tam bir güven içinde harıl, harıl çalışıp reçeteleri yapıyor ve istedikleri kârıda, meslek hakkını da diledikleri gibi alıyorlar. Biz buna karışmıyoruz. Şunun şurasında beş, on tane hazır ilâcı da mes-

lek hakkı almadan satsınlar, kendilerine böyle söylersin) demiş. Tabii nur içinde yatsın Hüseyin Hüsnü Arsan da buna verecek cevap bulamamış. Bu suretle de spezial ilâçlarda Eczacının meslek hakkı kaynayıp gitmiş.

Cumhuriyet Devrindeki tüm sağlık mevzuatının ve kuruluşlarının babası olan rahmetli Refik Saydam haksız mı idi? elbette değildi. Hakikaten yarım yüz yıl önceki Eczanelerimizin Laboratuvarları, Eczacılarımızın tam bir san'at ve meslek icrası yeri idi. Eczacı bir taraftan tüm gelenik preparatları bizzat hazırlar, diğer taraftan da gelen reçetelerin hemen tamamını majistral olduğundan bunları imal ve izhar ederdi. O zamanlar bugünkü gibi tarifede olmadığından her Eczane durumuna, bulunduğu şehire ve hatta o şehirdeki mevkiine göre, gerek masraf hissesini ve gerekse meslek hakkını dilediği gibi eklemek sureti ile reçetenin fiatını tesbit ederdi. (tıpkı bu gün sayın Doktorlarımızın yaptıkları gibi).

Eczacılık mesleği için o altın yıllar artık çok gerilerde kalmıştır. Şimdi Eczacı ne halinden ve ne de geleceğinden emin değildir. Bir uğraş içerisinde kendisini yitirip bitirmektedir.

Dileğim, son kâr haddi uygulamasının meslek câmiasındaki sert tepkisinin hayırlı bir sonuca ulaşmasıdır. Saygı ve sevgilerimle.